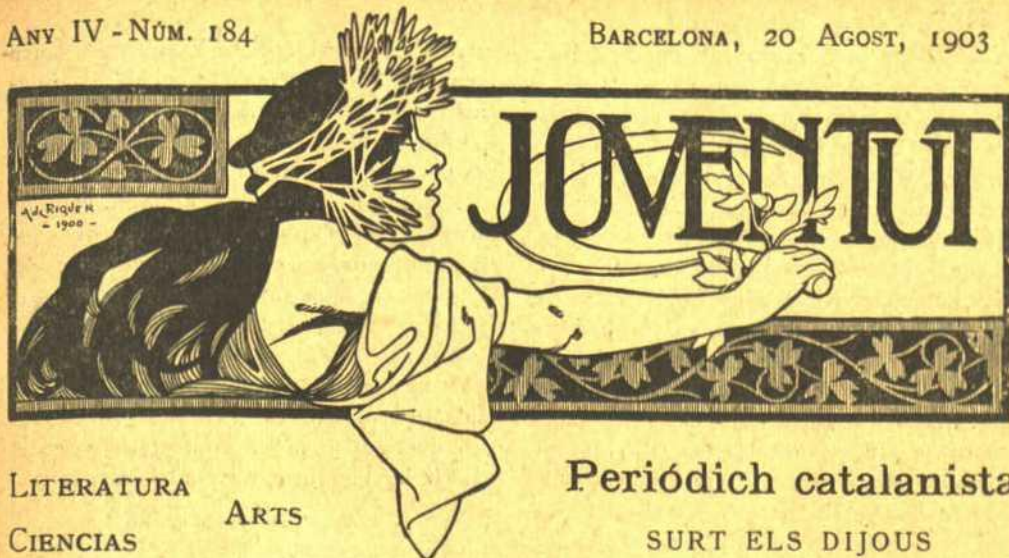

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

El Papa Sarto, per Pompeyus Gener.—Divagacions, per Sebastià Junyent.—Notas de sol, per I. Soler y Escofet.—Una Cleo (continuació), per Geroni Zanné.—Somniant a Hamlet, per R. Suriñach Senties.—Els noms catalans al comtat de Nissa, per Joseph Aladern.—Germinal, per R. del Río y Domingo.—L'aparició, per Jean Lorrain, traducció de Salvador Vilaregut.—La humanitat d'avuy y la de demà, per Olguer Massip.—Novas.

FOLLETI:

MARINES Y BOSCATJES, per Joaquim Ruyra.—Plech 30.

MÉS ENLLÀ DE LAS FORSAS, per Bjornatjerne Bjornson.—Traducció catalana.—Plech 4.

EL PAPA SARTO

«Ja tenim Papa!» vaig sentir que deya un menestral pujant al tramvia de Gràcia en que jo anava. Y tot seguit un baylet va entrar cridant «*La Tribuna*, ab el retrato del Papa nou!» Jo que la compro, y'm trobo que'l Papa nou era *Pio deu*. Y encara que a mi tant se me'n dona del Papa com del gran rabi, del gran sultán de Turquia, o del gran Tastapastas (1) la tafaeria natural va fer que llegís el diari, y ab agradable sorpresa vaig veure

que'l Papa elegit pel cónclave's deya *Sarto*, qu'en italià vol dir ni més ni menys que *Sastre*. Y aixó'm va sumir en tan profundes meditacions, que'm vaig trobar als Josepets quan jo volia aturarme a la Gran-Via.

Un Papa sastre! ¿Ja saben tots lo qu'aixó significa?

Las profecias s'han complert, y ningú pot ja dubtar de la influhencia divina sobre la Terra. En Carlyle, un clarividet, un gran pensador, ja va dir que del món sols las formas exteriors ne podiam coneixe, aixís dels homes com de las cosas, y fins de las ideas, es a dir, que lo únich que afirmar podiam era que tot son vestits, donchs Nostre Senyor volia que no coneguessim el fons de las cosas. Y aixís del Esperit Sant, del qual els teòlechs diuen qu'es el que'ns envia'l Verb, la paraula, l'eternal moviment del esperit, aixó es, las vestimentas del pensament y de las ideas, en Carlyle'n deya *L'Esperit Sastre*; y'l que ho dubti, no té més que llegir la seva magistral obra *Sartor Resartus* (2). Y vetaqui que ara que'l món pugna per renovar-se, per renovar las institucions econòmicas, las politicas, las intelectuals, es a dir, els vestits que portan els homes, y que'ls subjectan y qu'esclatan de tots costats, donchs la Humanitat

(1) Autor del *Llibre del origen de totes las cosas, y dels homes, y d'algunes cosas més*, com se pot veure en la *Teogonia India* publicada a *JOVENTUT*, volúm II, pág. 8.

(2) Vegis mon article *Sartor Resartus*, volúm I de *JOVENTUT*, pág. 172.

haventse fet ja gran no cab en els hàbits de quan era xica, ara, que s'havia d'elegir un Papa, el Sant Esperit que inspira al Sacre Col·legi de Cardenals, fa que surti un Papa sastre. ¿No trobéu això espantant?

En Carlyle va tenir rahò. L'Esperit Sant —no hi ha pas cap dubte— es l'Esperit Sastre, y'l seu representant en el món un Papa sastre, l'únic possible avuy que's tracta de fernes vestits nous. deixant els vells que ja'ns son massa estrets y curts de mida. Ja ho va dir el profeta: *Et renovavit faciem Terram*. Per això aquella beata, al resar el pare-nostre en llatí, en lloch de *sanctificetur nomen tuum*, deya, *sastre ficetur nomen tuum*.

Ja sé qu'algú'm dirà: «Y si aquest Papa, com tants d'altres, ens surt un papa natas, un papa moscas, un papa figas, o un papa di-neru?» «Altó! — els diré jo. — El potser no s'ha escrit en cap llibre, y si sols lo qu'es, y lo qu'es, es que aquest Papa es, de nom, Sastre, y encara que digui un refrà mal creyent francès: *«Le nom ne fait rien à la chose»*, jo respondré qu'en aquest cas el nom es el Verb fet home y fet Papa, per obra y gracia del Esperit Sastre, que aquest cop vol que'ls homes portin vestits nous a mida, adequats a la seva manera d'ésser, es a dir, que vagin a la moda psicològica y sociològica de la època que's prepara.

Y quinas transformacions que va a haver-hi! Els sastres, com els legisladors, no seràn més que un sol ofici. ¿Qué dich? Un sol sacerdotí. Els uns faràn els vestits pels cossos, els altres els vestits pera la societat, inspirats tots per l'Esperit dels vestits, de las formas, ja preexistents en la Eternitat, dels *arquetipos*, com deyan els neoplatònichs d'Alexandria, o'ls *arquetrajos* com ne dihém ara.

Y ¿quins vestits tallará y retallará aquest Papa Sastre, pera la Humanitat que ja vol llensar y llensa'ls vells que porta?

Qui sab! Potser dirà «no m'embolico», y deixarà que's rovellin las sevas estisoras espirituales, y que siguin els que no forman pas en el gremi de la iglesia 'ls que treguin moda y donguin els figurins sociològichs, psicològichs, fisiològichs, morals, etc., etc., pera que d'aquí en endavant els homes vagin a la moda.

Peró'm sembla que no, ja que la seva

elecció es providencial. Y tal volta quan menys ens ho pensém ens surti ab uns figurins tan nous y esbojarrats, qu'espanterrin a tothóm. A mi'm sembla que a aquestas horas ja està pòsant fil a l'agulla.

Llavors si que tots exclamarán. «Qui ho havia de dir! Qui s'ho havia de pensar que surtis la renovació dels trajos del món, del Catolicisme, que tothóm creya que ja havia fet a tots, y que surtis per medi d'un Papa Sastre!»

Y tots admirarán el geni d'aquell canonje malaguenyo, que va posar en rimas l'Evangeli de Sant Joan ab comentaris, y en el qual hi havia aquests profundissims versos:

Cuando Dios vino al mundo
fué en un pesebre.

Comentari:

Donde menos se piensa
salta la liebre.

Y ara ha passat una cosa semblant.

Peró prescindint de lo que será o no será (perque això no's pot pas preveure), encara que no pertenesquém *al comùn de los fieles*, ni a cap altre *comùn*, ni al *remat apostòlich*, perque may hem volgut ésser amoltonats, sinó camparnoslas pel nostre compte; ara, dihém, si coneguessim a aquest bon senyor, li demanariam, ab tot el respecte degut, que després d'haver rumiat ben bé la mostra, y després d'haver demanat la inspiració del Esperit Sastre, vegés si convé (que si que creyém que convindria), tallar pera'ls homes uns vestits nous de la següent forma:

El vestit cosmogònic de la Biblia Judayca, ab tot allò dels set dias y de la Creació que va fer el bon Deu com qui fa un pessebre, ab allò de que un *manaya* feya aturar el sol, y un altre socio feya caure llamps y trons y pedregada, y tots aquells guarniments y sarrells violats del arch de l'aliança, del foch a las verdissas, etc., y aquelles capas de pesta, y ronya, y sanch y desastres, com que tot això ja, gracias a la Ciencia, avuy no's porta, ho podria fer desar al armari número 1 del *Museu de las Religions antigas*, prestatje 3.er de las *Supersticions cósmicas*. Y deixar al sabis naturalistas que treguessin la nova moda cosmològica, ab els seus figurins ben observats que ja's portan, y benchir aquests nous ves-

tits, que res tenen de deshonestos en comparació dels bíblics, que fins permetien als pares que's fiquessin al llit ab las sevas fillas, y altras *frioleras* per l'estil.

També li aconsellaria que fes—y aixó cal ferho depressa—unas sotanas novas pel clero, que'ls permetessin casarse y que no'ls permetessin ni tantas nebotas, ni tantas majordonas. Es a dir, que la casulla poguessin durla ab la casaca. Però aixó encara es *pecata minuta*. Lo que si, es més important, es el treure al clero aquesta capa de mansuetut y capa d'amistat, que usen, especialment, els jesuïtes, pera entrar per tot arreu, y després aprofitarsen. Res de capas: qu'entrin desembossats, y d'una manera lleal y franca, y si no, caldrà que pleguin.

Els vestits que cal tallar prompte, si no vol que tot se'n vagi a rodar, son els nous vestits sociològichs. Res d'uniforme, com voldrien certs socialistas que demanan un hàbit igual pera tothòm, que oprimiria als uns y vindria balder als altres. Res d'aixó: que cadascú porti un vestit tallat a mida que li vingui bè, més aviat ample qu'estret, y que sigui conforme al treball que fassi y a las facultats que tingui. Els bestias que avuy van plens d'or, anirian ab caputxas ab orelles d'ase; els genis, que molts van esparacats, anirian ab vestits tan flexibles y tan lluminosos, que'ls ho permetrian tot, tots els moviments, tots els viatjes, todas las posicions en todas las esferas, todas las satisfaccions y joyas possibles, é irradiarian llum que aclararia als altres; en fi, serian com els Arcàngels de la Terra. Els virtuosos durian uns vestits tan blanchs y tan purs, que tothòm els obriria pas y'ls saludaria al véurels. Els soldats y gent de guerra, aixis com altres que donan la mort, anirian negres. Y'ls criminals durian uns vestits que'ls farien invisibles. Y'ls que donan la vida, o la conservan, els metjes concientsuts y honrats, els bons quimichs y farmacèutichs, els cirurjians e higienistas, durian vestits brodats d'or fi, y mantells de púrpura, com si fossin els reys de la terra. Els treballadors portarian vestits graciosos y amples que'ls permetessin cumplir todas las sevas necessitats, y armaduras que'ls preservessin de la explotació y de tota desgracia. Las donzellas anirian todas guardadas de flors. Las damas, en quant fossin

màres, anirian ab vestits solemnes, fets de admiració y respecte. En fi, aixis podriam indicarne una lletania interminable.

Altres vestits, y aquest també es de la major utilitat, y de gran urgencia:

Cal tallar, ben depressa, un mantell de conciencia en que hi puguin cabre tots els bons y tots els sabis, tots els qu'estiman, tots els que tenen un gran cor, un cor inmens, aixis sian catòlics, protestans, cismàtichs, jueus, mahometans, budhistas, panteïstas, deïstas, positivistas, etc., etc. Y al tallar aquest gran mantell, cal que s'inspiri'l Papa sastre, no sols en la idea de Justicia, sinó en la d'Amplicia. El cor gran y'l pensament alt: heusaquí las dugas telas de qu'ha d'estar feta aquesta capa inmensa, cusida a dret fil, ab el fil de las bonas intencions, y tota brodada d'observació, d'experimentació, d'art, de galanura y de cavallerositat perfecta. Y'ls forros han d'ésser de llibertat, y las giras de vida.

Y si aixis ho fes, crech que tothòm diria que'l Sant Esperit ja s'ha fet patent sobre la Terra. Y si no ho fa, m sembla a mi que aquest sastre va a riscos d'haver de plegar la botiga y haurà de desar els *Sants Patrons* qu'avuy dia ja no serveixen pas de gran cosa. Amén.

Y ara dispensin la humorada.

DIVAGACIONS

I

EL BADELL D'OR

*Ya le comen, ya le comen
por do más pecado habia.*

Ab goig contemplan els homes d'ànima serena l'atach persistent, continuu, tenàs que's dirigeix contra'l soberch palau, contra'l temple malchit ahont se rendeix culte al auffer Badell, qu'ampara y protegeix ab son

dimoniach poder al tirá, al plutócrata, al explotador, al mal lladre.

No en va'ls grechs posaren en las entranyas de la terra'l regne de Plutó, ahont se guardavan riquissims tresors. Tots sos devots deurian viure en sos dominis subterranis, entre jerras plenas d'or, entre columnas de diamant, sobre paviments de pórfir, sota sostres de rubins y esmeragdas: deixantnos als demés mortals viure tranquilament sobre la crosta de la terra, respirant l'ayre pur a ple pulmó, [fruhint a ple sol, banyantnos de llum purificadora.

¿Per qué, desde que'l món fou poblat, desde que la bestia humana petjá ab sa planta pecadora la terra verge, s' rendí culte al idol llotós, al degradador de tota bellesa? Perque entre'ls homes s'hi barrejá, disfressada ab forma humana, una rassa de serpents ab afany d'oprimir, de possehir, d'acaparar, de gosar ab tots els plahers més baixos. Y las generacions corrompudas constituhiren el temple malehit, el palau soberch, ahont pogueren fer presentalla al idol de sos cruents sacrificis, regant el temple ab la sanch de sos semblants; esclavitzats, destrossats sota sas urpas.

Moltas formas ha pres la opressió, moltas la revolta. Els altres homes, els purs, els de cor senzill y ánima sencera, sempre s'han regirat contra l'infernal palau, sempre han sigut rebechs a la esclavitut y han conspirat pera enrunarlo; durant sa construcció ja s'hi dirigian els primers atachs; els cinichs ab son sarcasme, els estoichs ab son menyspreu, els cristians ab son amor al proxim, tots l'assetjavan, tots procuravan minar sos fonaments, però'l palau-temple anava creixent, creixent... y enfortintse malgrat els atachs dels purs, els de cor senzill, els d'ánima sencera. Fins que ha assolit las imponents proporcions actuals, sa mole inmensa'ns priva del dols oreig de l'alegria, sa ombra s'extén tétrica sobre nostras llars y'ns tapa la revifadora llum del sol. Cranch verinós, s'aferra ab sas potas al malhaurat planeta y escampa arreu angunias de mort, gemechs de sufriment.

Mes els purs, els de cor senzill y ánima sencera, ajudats pels rebechs impurs, els de cor tempestuos, els de violentas passions, redoblan sos atachs; y un jorn d'energia, un home ardit, un héroe ha escrit ab lletres de

sanch, en el frontis del soberch palau, la paraula LLADRE. Un altre home no menys ardit que'l primer, hi ha escrit ab llot la paraula COBART.

Y aqueixos dos estigmas empremtats en son frontis han trontollat la inmensa mole, fent pressentir a sos degradats defensors, als faritzeus y als turiferaris, el principi de la fi del fastigós culte, l'aniquilament del idol empestat.

II

LA LLUYTA.

La unió fa la força.

El mateix Deu irat, que fins en el cástich fou benéfich y que digué al home: «Guanyarás el pa ab la suhor del teu front», fou el que li digué per boca del seu fill: «Més fácil cosa es passar un camell pel forat d'una agulla, que entrar el rich en el regne del cel.»

Els homes-serpents adoradors del idol del Mal, mistificaren la paraula divina, y pera justificar son poder digueren al home: «*Lluytarás per la vida.*»

La paraula *lluyta* llessada entre'ls homes era la teya de la discórdia, era'l llamp de la guerra, era la consigna del desenfré, de las ambicions desencadenadas. Y pera, en la lluyta, decantar la victoria de sa part, pera resignar als vensuts, han rodejat d'una aureola sagrada la paraula *trevall*, sinonim de pena o sufriment.

«*Lluytarás per la vida!*» Crudel, terrible condempnació no infligida per Deu, sinó pels homes. No hi fa res, que al principi, el món fos de tothóm; no hi fa res que sigui prou gran pera que tots hi cápigan amplament; ni hi fa res que la terra conresada dongui fruyts sobrers pera tots: «*Lluytarás per la vida!*» No'n tens prou ab lluytar ab la natura, que t'amenassa ab tempestas, pedregadas y enfermetats: lluytarás ab tos semblants, porque'l teu vehi t'envejará'l teu fruyterar, el teu senyor tindrà dret al delme de ta cullita, l'estat tindrà dret al fruyt del teu trevall. Y si t' distreus, si per desgracia en las estonas de descans te sents poeta, surts de la dura realitat y t'escuydas de desconfiar fins de la teva ombra, els altres lluytadors que sotjan ton descuyt, faritzeus hipócritas, vils mercaders ab ungias esmoladas, t'arrencarán la pell, no planye-

rán ni ta salut ni tos més delicats sentiments, s'aprofitaran de ton esforços, units per la gran conxorxa de l'astúcia, de la mala fe, del robó que s'ampara sota l'estigma llensat desde el temple malehit: «*Lluytarás per la vida.*» Tota lluyta suposa vencedors y vensuts; tu serás dels vensuts, serás una de las victimas ofertas a la innoble divinitat que necessita esclaus qu'omplenin sas jerras y altres esclaus que las defensin.

El que per un moment pot dar una ullada al garbuix del combat, se queda admirat de la tenacitat, de la energia, de l'astúcia verament dimoniaca, dels complicats recursos y estratégicas combinacions que's desenrotllan en el camp de batalla.

Mes, enfront del tétlich palau, s'alsa una altra hostilitat: la dels que no's volen sotmetre a la terrible lley, la dels que prefereixen la *lluyta gran* a la mesquina, s'alsa la hostilitat dels rebechs impurs, els de cor tempestuós, els de violentas passions.

Descolla entre ells el lluytador clàssich, el rebech de figura cavalleresca, el bandoler rodejat d'una aureola llegendaria. Sa figura, no sense rahó, impressiona la imaginació dels *sotmesos* a la forsa aclaparadora; es cert qu'ell també'ls domina y'ls expolia, però no'l poden execrar porque ell té'l valor que'ls altres senten en estat de desitj, se revolta contra tot lo existent, y sa arrogant figura's planta ferma devant de la organisió del Mal, sense hipocresias, tenint la franquesa heroica de sas impetuosas passions. Conscient de que's juga la vida, defensanla com una fera de las feras disfressadas ab pell de ovella que defensan el temple del idol d'or. Sab qu'ha de sucumbir y lluyta, però lluyta a pit descobert.

¿Voléu quelcóm més imponent que la figura d'en Mamed Casanovas, que presoner y engrillonat promou una revolta a la presó y en el moment suprém romp els grillons y's posa al cap del moti empunyant una barra de ferro ab sas mans ensangrentadas? Devant d'aquest fet, un el considera de fusta d'héroes. No més han cambiat els antecedents, la ocasió y la causa. Cambiat aixó, qu'es purament accidental, haguera lluytat per l'altre bando, fora un defensor del temple, fora un conqueridor mereixedor de que's perpetués sa memoria ab artistich monument.

El lluytador modern pren altres aspectes no menys grandiosos y casi tan sugestius. L'assumpte Humbert ens ne dona un rellevant exemple. Teresa Daurignac, la *grande Thérèse*, com ab tanta rahó li deya la prempsa parisenca, lluyta ab las armas de sos enemics, valentse de la intrincada complicació dels procediments curialeschs, ficantse ardida en l'enredat laberinte del paper sellat. Ab desusat vigor, servida per una portentosa imaginació, dotada d'inagotable inventiva, enreda als principals lletrats, al món oficial, a las mellors fortunes de Paris. Se revolta, admirablement secundada per sa *cuadrilla*, contra la societat moderna, y apar que li digui: «Ah, ¿es a dir, que'l món ja no es dels forsuts, sinó dels *vius*, dels astuts sens entranyas que pararan las rateras pera cassar a incautes ratolins y després devorarlos a l'ombra de las lleys del tétlich palau? ¿Es a dir, que ab vostres procediments teixiu una xarxa pera escanyar ignocents? Donchs jo vos pescaré ab las vostras mallas! Si poguessiu m'enredariau, doblegantme al jou del trevall manual que apenas si'm donaria pera viure. El trevall opressor no s'ha fet pera mi, que soch tan forta com vosaltres; vos ho vaig a probar». Y ab trassa may vista, ab desinvoltia frescura, ab pols segur, teixeix sa tela d'aranya ahont hi cassa alguna mosca y tantas aranyas com vol. Y quan cau per sa dissort, encara pot dir a plena veu: «Soch més forta que vosaltres, porque pera edificar sempre cerquéu fonaments y antecedents y precedents, y jo he edificat *des véritables chateaux en Espagne*, es a dir, en l'ayre, y heu caygut al parany, vos he sugestionat, he explotat vostre afany de ganancias y he sigut superior a vosaltres porque he escampat vostras riquesas als quatre vents ab esplendidesa verament principesca».

Y en Mamed y la Teresa, las dugas grans figuras de la protesta impura contra'l satànich poder del innoble idol, despertan l'admiració, fins la veneració de tot aquest món equivoch o abjecte que borbolla en el baix fons de las desferrass socials, en el món dels vensuts, dels naufragats, dels escupits en la terrible batalla de la vida.

Y una corrúa de desdixats qu'han intentat resistir, acaban per doblegarse devant de la tremenda lluyta, y adoran al Badell. Pobres

pera oferir victimas, febles encara, se sacrifican a si mateixos. Y'l mercader sacrifica sa honradesa, l'advocat sa consciencia, el jutge sa rectitut, l'artista sa inspiració, el guerrer son ideal, el sacerdot sa fe, la donzella sa virginalitat. Perque l'idol corruptor exigeix a cada hu lo mellor que té, lo que'l dignifica, la propia puresa.

Mentres tant, els grans pensadors, que surten dels purs, els del cor senzill y ánima sencera, l'atacan ab idees y congrian iras en el cor dels sotmesos, repetint las paraulas de Deu: «Guanyarás el pa ab la suhor del teu rostre». «Més fácil es passar un camell pel forat d'una agulla, qu'entrar el rich al regne del cel». Perque es fácil cosa qu'hagi sacrificat en el maléfic temple, qu'hagi consultat las entranyas bategants dels anyels degollats sobre l'ara; per aixó no pot gaudir en el regne de Deu: sas mans y sa consciencia son tacades.

La petita lluyta banal y aplanadora afadiga a tothóm; y'ls que volen guanyar el pa ab la suhor del seu front, però no volen lluytar per la vida, perque no volen ésser vencedors ni vensuts, ni llops ni ovelles, ni devorar ni ésser devorats, aquests prefereixen la gran lluyta, giran tot son poder contra la casa de feras y prenen com a divisa: «*La unió fa la forsa*», y com a crit de guerra: «*Divideix y vencerás*».

III

LA RESISTENCIA.

Morir debemos.

La cova de feras resisteix als atachs ab malas armas: l'astucia y la violencia. Pera espahordir als enemichs, té la *Miseria*, qu'esgroguehida y seca, es la digna companya del idol miserable. En sas presons subterránias guarda engrillonats als purs y als impurs qu'han renegat massa alt de la terrible opressió. Aqueixa es la resistencia del palau.

Al seu voltant s'arrossega una multitut acotada cap a la terra, soportant resignada sa existencia precaria. Son els més, els que no tenen prou vigor o prou joventut per aixecar sa protesta. Ajobats sots el fusell o corvats sobre l'arada, son els que sirgan tota la vida, sense grans necessitats, sens altas aspiracions. Resisteixen ab sa resignació; son exoliats pera sostindre las riquesas del pa-

lau, y encara'ls queda prou virtut per arrencar engrunas ab las que apuntalan sa resistencia.

De l'abundor de sa suhor se regan las plantas verinosas del parch empestat. Son els *sotmesos*, acceptan l'estigma del resignat, del que renuncia a son dret, del que s'aniquila y, per aconhortarse en sa dissort, creu en la santetat del treball y en la dignitat de la pobresa, com si'l treball forsat no fos un jou, com si la pobresa no fos una degeneració o una renunciació, sempre una debilitat.

Quina altra altura no assoleixen els que renuncian a la brega! El bohemí independent que corre món ab son carro y sa familia, estanyant ferrats, merodejant, usant d'innombrables petites astucias pera camparsela, lliure com l'au qu'atravessa l'espai. O aquell altre bohemí que, enlluernat pel miratge de la gloria, condueix sa petita nau entre las onadas de la gran ciutat populosa, que'l gronxan, l'alsan y l'enfonzan, el condueixen a port o l'engoleixen. O'l noble tronat vivint de miracles y d'equilibris, hereu dilapidador que reventa son patrimoni y s'enfonza en el llot dels menyspreuats. Tots els que viuen inconscientment tota sa vida de papallona son admirables y tenen quelcóm de superior als resignats.

La por, la por horrorosa del pervindre, negre, la por, la por esferehidora d'ésser aniquilat per la *Miseria*, la companya infernal del deu malehit qu'agarra a sos esclaus pel ventrell, es la que junyeix als bons al treball forsat y desperta en ells l'avaricia, y de la rassa de las formigas ne surt la de las garsas, aquesta rassa vividora que s'introdueix allà hont hi há engrunas de rich, allà hont pot arrebregar el mos de pa del pobre o l'os mal escurat que llença'l fart. Y de pares a fills se continua l'instint de rassa, y naixen treballadoras las formiguetas y mercaderas las garsas. Quan l'instint del mercader deig degenera, neix el de l'avaricia: per aixó s'ha dit qu'es la passió dels vells, perque'ls vells son febles, son temerosos, no poden comptar ab sas forsas y la experiencia'ls diu que no cal comptar ab el socors dels demés.

Y aixis prenen ufana y s'assahonan las plantas verinosas a l'ombra malehida del temple del Badell. La concupiscencia, la por,

l'ambició, la expoliació, la deshonra, el treball degradant, la sòrdida avarícia, el frau, la falsificació, la desllealtat, la hipocresia. Y la sava d'aquests arbres fatals del parch empestat, se nodreix de la sanch dels ignocents, dels sincers, dels òrfens, de las viudas, de las donzellas, dels poetes, dels aymants d'ideal.

Peró més enllà, al lluny, més enllà de l'ombra malehida, s'hi veu clarejar la celistia precursora d'un nou jorn. Entre las boyras baixas de la matinada s'ovira la borrosa silueta d'un brau guerrer, armat de punta en blanch, cavaller en un corcer no domat... Avença lentament pera desfer l'infernàl encis que pesa sobre'ls misers y'ls malhaurats, y mentres avença, el cavaller IDEAL, el deslliurador, crida ab estentórea veu:

«Lluytéu, vosaltres assedegats de justicia,

lluytéu sens treva, aymants de llibertat, contra aqueixos tarats de febre d'or; lluytéu, cors grans que sols glatiu amors, preparéu ma obra!

»Jo saltaré'ls més pregons abims, jo aixugaré'ls gorchs més negrés, jo venceré'ls monstres superbiosos, esclafaré la testa de las més verinosas serpents! Vostres fills y vostres nets encara lluytarán: vostres renets cantarán victorial!»

D'entre'l formiguer dels rebechs, s'aixecan remors de tempesta al oir la veu màgica del ardit cavaller qual borrosa silueta s'ovira entre las boyras baixas de la matinada; s'aixecan punys closos amenassant al temple; s'alsan veus iradas que diuen: «Morir devéu!»

De dins del temple surt una veu farisayca y cavernosa que respón ab sarcástich accent: «Prou qu'ho sabém!»

SEBASTIÀ JUNYENT

NOTAS DE SOL

LA BATUDA

El sol hi bat de ple per la enllosada era
cuberta ab els fruïts d'or del groguench blat novell;
el sol hi bat de ple, y fina polsaguera
s'aixeca com encens

El sol hi bat de ple, y ardida la eugassada
ab ansia va voltant per entre aquell mar d'or;
el sol hi bat de ple, y alegre la maynada
s'hi colga de gregor.

El sol hi bat de ple, y en la daurada ona
l'esprimatxat baylet hi esgrana una cansó;
el sol hi bat de ple, y tot himnes entona,
y tot es vida y llum, y tot es vibració...

LA ESPIGOLERA

Sota la calda forta y pesanta
la espigolera, canta que canta,
va fent manats:
manats d'espigas rossas y plenas
que rebrincantse gràcils, serenas,
semblan matronas de pits inflats.

La cansó grisa que hi descapdella
es cansó ayrosa, es cansó beila
qu'entra en el cor,

que al cor se'n entra, que l'aconsola,
com papallona dins la corola
de gaya flor.

Y tot cantantla, recull joyosa
l'herba florida que al blat fa nosa;
fentne un pomell,
pacient separa de las espigas
sas carinyosas tendras amigas
de cap vermell.

Aprés, ayrosa, la espigolera
se'n torna a casa, petjant lleugera
com esquirol;
y, mentres creuha la extensa plana,
sa cansó grisa plácida esgrana...
Y va fent vis de cara al sol.

LA PLANA CALDEJADA

Feixuga y grinyolant avansa la carreta,
avansa plana enllà ab càrrega de fems;
diríau que al sentir son traqueteig monoton,
la plana rutilant de joya s'estremeix.

La plana resplandent qu'espera famolencia
el such benefactor d'aquells fems nutritius;
la plana caldejant qu'espera febrosenca
tornar els arbres xorchs en arbres productius.

I. SOLER Y ESCOFET

UNA CLEO

(BOSQUEIG D'UNA NOVELA)

III

Una boyra atapahida surava mandrosament, agombolantse 'en el sostre baix del cafeti: boyra formada ab el fum del tabach, ab las bravadas dels licors, ab la respiració afadigada d'un públich encés per violentas flamaradas de luxuria.

Demunt d'un petit escenari (la decoració representava un temple grech) ballava acompanyada per un pianista tisich que tectejava temps de *quadrille* sobre un piano desafinat, una xicota d'uns divuyt anys, plena y esbelta, de bellesa extranya y corprenedora. Tenia'ls cabells rojos, d'una rojor ardenta y lluminosa, de tons calents, pentinats en forma de *bandeaux plats*, ab clenxa al mitj, a la *Cleo de Mérode*. Sobre'l fons blanquinós de la decoració, els cabells de la ballarina resplandian ab extranyas coloracions metálicas, irradiant onas de sensualitats refinadas, de goigs no somniats, de perversions y de vicis malaltissos y delirants.

El front era d'una puresa exquisida, blanch, llis y satinat. Els ulls verts, d'una verdor extraordinaria y profunda, tenian quelcóm del encis dels mars, quelcóm de la buydor atrayenta dels abims, quelcom dels terribles esguarts dels grans serpents. A voltas eran frets, a voltas d'una alegria aixelabrada, d'una crudel malícia o d'una voluptat brutal. Eran uns ulls irresistibles: marejavan, llen-savan foch, s'endolsian; y las cellas, també molt rojas, dibuixavan sobre'ls ulls dos archs admirables y purs. El nas era recte, aristocràtic, desdenyós y burlata. Y la boca, de llabis prims y vermells, revelava un caràcter sencer y dominador, deixant veure, al obrirse, unas dents blancas y petites, un xich punxagudas, felinas. Y tot aixó sobre un óval blanch y perfecte.

El cos espléndit, cubert de roba vermella, recordava, moventse, las flexibles y suaus inclinacions de las palmeras, els salts dels

tigres, el monoton gronxoleig de las ayguas tranquilas: però quan ab sas mans enguantadas la ballarina removia sas faldillas y enagus planxats, s'agitava un furiós onatge de colors blanchs y vermells, d'hont eixian orgullosas, arrodonidas, cubertas de mitjas negras, las opulentas camas, elevantse triomfals sobre'l públich, que, semblant a un aixám de feras, bramulava, a 'punt de llensarse sobre la presa.

Al acabar el ball esclatá un clamoreig aixordador, un bram formidable de desitjos retinguts, barrejantse ab una tempesta de frenétichs picaments de mans.

IV

Dugas setmanas feya qu'havia arribat laballarina, quan tingué lloch en el cassino *El Recreo de las Familias* una d'aquellas festas carrinclonas que de molts anys ensá omplian de joya als habitants de Valfonda.

Entre'ls concurrents a la festa s'havia repartit el següent

PROGRAMA

PRIMERA PARTE

Introducción, por la orquesta.

Waltz á cuatro manos, por las señoritas Pla y Bosch.

Poesía, por don Jacinto Llopis y Rossell.

SEGUNDA PARTE

Serenata de Schubert, por la señorita Pepita Pons, acompañada al piano por el maestro Sánchez.

Visca'l vi bol, poesía humorística por don Pedro Surinyach.

Gran Cantata, por el coro *La Alianza Universal*.

Además ja se sabia que, en obsequio al bello sexo, la fiesta terminaría con un lucido baile de sociedad. A la festa hi assistia lo bo y mellor de Valfonda. Don Joseph Pau Golorons, sa esposa y sas fillas, els militars franchs de servey, el jove y eloquent *Papitu* Comas, el quefe de la guarda civil, el jutje de primera instancia. El nombre de senyoretas era extraordinari. Seyan en dos rengles de cadiras arrambats a las parets de la sala de festas, habitació llargaruda y un xich estreta, ab un

balcó que menava a un terrat esquifit, adornat ab hortensias, dalias y clavellinas, vorejat per una baraneta de tres pams y mitj. Per demunt s'estenia la nit, una tebia y perfumada nit d'estiu. Milers d'estels parpellejavan. Un alé de nocturna poesia flotava per l'espai.

A dins del cassino la gentada aumentava. Els mossos suhavan, carregats ab safatas cubertas de begudas refrigerants. Darrera del taulell, el *conserje* renegava. El vocal de torn va cridar-lo al ordre. Els *gomosos* s'arreglavan las corbatas, estirantse las ermillas, procurant colocalse devant d'uns miralls entelats que cubrian las parets, pera observar si llurs clenxas conservavan ab tota exactitut la linia recta. El més conmogut de tots era'l jove poeta Llopis y Rossell. Alt, escardalench, barbamech, ab uns ullets blaus y molls que pampellugavan y ab un nas llarch y punxagut, estrenyia febrosench un paper enrotllat: era la poesia que devia llegir. Quatre mesos havia passat confeccionant-la: a la fi anava a veure premiats sos treballs y sa constancia.

En la sala de festas un minyó espolsava'l piano; els músichs afinavan; el vocal de torn se'ls hi acostá; el mestre Sánchez alsá la batuta y s'estremi'l cassino: un espetech aixordador vibrá barbrement. Las primeras columnas de la sala trontollaren. La riuhada de sons metálichs, sens estroncarse, fugia pels balcons oberts, esvahintse entre las tebiors d'aquella perfumada nit d'estiu. Era una fantasia dels *Hugonols*, arreglada pel mestre Sánchez.

Després, las senyoretas Pla y Bosch se dirigiren al piano. La senyoreta Pla era morena, baixeta, ab ulls negres y grossos, extraordinariament expressius, y llabis d'un color vermell molt encés que somreyan ab malicia. La senyoreta Bosch era rossa, alta y prima. Anava molt elegant (havia estat una vegada a París) y desprenia un fort perfum de vainilla. Las dugas senyoretas, acompanyadas respectivament per en *Papitu* Comas y un según tinent andalús, s'assegueren devant del piano. Al acabarse'l waltz (el waltz era de Strauss) foren molt aplaudidas. Recullintse els vestits y saludant ab amabilitat, s'alsaren dels tamborets.

Una figura esblaymada's dibuixá tot seguit

al costat del piano, brandant ab sa mà dreta un paper enrotllat. Ab veu prima, en Llopis y Rossell comensá a llegir:

A LA LIBERTAD

La noble doncella sus ojos al cielo
levanta con noble, con bravo ademán,
sacude las manos con mágico anhelo
y ruge en su pecho fogoso volcán.
¡Alcemos las copas,
bebamos, brindemos
por la Libertad!

Va el Oscurantismo rechina los dientes,
secuaces malditos armándose están;
oscuras tinieblas se agitan vivientes
y sienten de sangre pletórico afán.
¡Alcemos las copas,
bebamos, brindemos
por la Libertad!

La poesia continuava en aquest to xardorós y vibrant: la tornada's repetia tretze vegadas. Al acabarse, las noyas sospiraren com si's lliuressin d'un mal somni, pero'ls joves s'alsaren picant de mans. S'ohiren crits de *¡Viva la República!*

—Caps calents! —murmurá don Joseph Pau Golorons.

—*¡Fuera!* — cridá, roig de rabia, el tinent Fernández de Rebolledo. —*¡Fuera!*

—*¡Viva la Revolución!* —respongueren els joves.

En Llopis y Rossell s'amagá a corre-cuyta. S'alsaren bastons y sabres. Las senyoretas xisclavan. Aquella festa tan artisticament comensada acabaria ab sanch? No: en *Papitu* Comas interposá sa preuhada influència. Persuadi al un, convencé al altre: se dirigí als més exaltats ab veu vibranta d'emoció, recordantelshi llurs families. Recomaná prudencia als militars, sanch freda als republicans, y feu comprendre al jutje la inoportunitat d'empresonar al desdixat poeta. Y aquella nit se guanyá la presidencia del cassino en las properas eleccions.

La segona part del programa fou més tranquila, y, al acabar, s'arreconaren las cadiras: havia arribat el desitjat moment. Comensá'l primer waltz. En *Papitu* ballava ab la noya Pla, la moreneta; el tinent Rebolledo ab la filla gran de don Joseph Pau Golorons; el poeta humoristich Surinyach ab la senyoreta Bosch. Comensá a aixecarse una espessa pol-

saguera de la catifa. Las noyas subavan, la pols d'arròs desapareixia, fosa per la humitat de las galdas. El pentinat de la filla de don Joseph se desfeyà, y'l tinent l'acompanyà al costat de sa mare, que, tot rondinant, li arreglà'l monyo.

Don Joseph Pau Golorons, voltat de respectables comerciants y propietaris, cridava ab veu conmoguda:

—Això son festas! Això sí qu'es motiu de joya pera'ls bons pares! Aquí, lluny del vici, las nostras fillas, honestas e ignocentas, se diverteixen! Las festas tranquilas que'ls nostres pares ens llegaren, nosaltres las llegarem a nostres fills, perque no son indecentas com aquellas disbauxas que's celebran en el cafeti d'en Pep Pons...—

Don Joseph no pogué acabar: en aquell mateix moment entrava la Cleo, la ballarina, ab son óval blanquíssim y pur, coronat de cabell roig, ab sos ulls verts y sos llabis de foch.

—A fora la bagassa!—bramulà'l vell actuari, mentres els balladors s'aturavan y'ls músichs deixavan de tocar.—A fora, mala bruixa, gabatxa, bacona! Tórnat en a Paris, que aquí no't volém!—

La Cleo rigué aixelabradament. S'alsà'l vestit: sa cama s'elevà per demunt de son cap. Son gesto de *cancaniste* feu esclatar furiosament la indignació de las senyoras. Sols s'ohiren crits, amenassas, exclamacions. La Cleo fugí. El ball s'acabà, però no l'esvalot.

—Massa barra!

—Bona pell!

—¿Per qué haurà vingut?

—A quins temps hem arribat!

—Qui l'hagi feta venir serà expulsat del cassino!—barbotejava'l vocal de torn.

—Quina cama!—sospirava'l poeta Llopis y Rossell.—Quina cama!—

Y aixis s'acabà la festa.

(Seguirà).

GERONI ZANNÉ

SOMNIANT A HAMLET

HAMLET PARLA

Han passat segles y t'he anat mirant,
oh món dels meus dolors y'ls meus deliris!
Desd'aquí hont soch t'he vist sempre petit,
encara més petit de lo que't veyia.

La dalla de la Mort ha anat segant
generacions caducas, miseriosas...

Entre mitj dels cayguts m'ha fet dolor
véurehi alguna testa jovenívola.

Mes a tots els cayguts, sense pietat,
una capa de terra'l cel els tapa.

Darrera dels cayguts, incessantment,
he vist milions de sers que's redressavan.

Oh, món dels meus deliris y dolors!
Es espantós el teu afany de viure!

A Deu li he preguntat de tu y per tu,
y Deu m'ha dit ab una veu serena:
de tu que va formarte del no-res;
que si arà fos, a fer no't formaria.

Que quan joyós te va llessà al espay,
ab la llum va donarte ànima seva;
peró que tu, de móuret orgullós,
has cregut que tenías vida propia,
y en lloch de viure sols entre la llum
sabs viure y agitarte en las tenebras.

Milló hauria sigut—deya'l bon Deu—
haverte dat la vida cada día:
que no sabessis may, al endemà,

quinas son las poncellas qu'han d'obrirse...
que no sabessis al venir l'estíu
que'ls camps han de fer blat y'ls arbres fruyta.

Que tot sigués confós, irregular;
y allavors, en el sí de las sorpresas,
constantment hi veurías el poder
del Deu Omnipotent que't veu y jutja.
Li he preguntat *per tu*, y a Deu llavors,
se li ha ennuolat l'augusta cara.

Indigne't veu de fòndret en la llum
e indigne's sent de fòndret en la fosca.

Está indecís sobre la teva fi,
oh món dels meus dolors y'ls meus deliris!

A'n aquí hont soch, per sempre he acabat
els meus pesars y'ls neguitosos somnis.
Las boyras sols se veuen sobre teu
que a sobre meu no n'hi veig cap de núvol.

Mes ay! tich un delit de més amunt:
vull arribar fins hont s'assenta Ofelia.
Hi voldria arribar, besarli'ls peus...
peró no puch. Ofelia es massa alta.

Deu no'm deixa assolir el cim gloriós,
Deu vol que m'accontenti sols de véurela,
Deu me diu que li parli a dintre meu,
que Ofelia es una verge immaculada.

Diu el bon Deu que, al aproparmhi jo,
faría recordarla de la terra!

R. SURINACH SENTIES

ELS NOMS CATALANS AL COMTAT DE NISSA

Eu Peire Devoluy, distingit poeta provençal, actual capoulié del felibrige e ilustrat capità de la marina de guerra francesa, ha publicat ara de poch un llibre de capdal importància pera la seva terra y de no poch interès pera nosaltres els catalans, riberenchs d'un mateix mar y habitants d'una costa germana de la seva. Se titula: *Les noms de la Carte dans le Midi.—Essai sur les noms de lieux du Comté de Nice.*

A n'en Devoluy al escriure la seva obra, no l'ha guiat pas sols la idea de servir a interessos purament locals, com podrian creure alguns dels moderns jacobins curts de gambals, que no saben veure més que mesquinesa en aquestas manifestacions del esperit particularista, sinó qu'ha volgut donar una lliçó. y per cert ben donada, a n'aqueixos sabis oficials posats a sou per l'Estat qu'en las cartas geogràfiques d'Instituts, Estats majors y plans cadastrals de Fransa (com de tot arreu y particularment d'Espanya) tenen la funesta mania d'estrafer els noms dels pobles, llochs y cosas creyant pujarlos a un ranch superior, ennoblintlos, quan en realitat no fan més que desnaturalisarlos y llevàrlos hi tota la expressiva significació del nom ab que'ls ha batejat el poble que ab ells ha nascut e hi ha viscut intimament connaturalisat.

En Peire Devoluy, per lo mateix qu'es un poeta que canta en provensal, li agrada que las cosas s'anomenin pel seu propi y natural nom, y en sou llibre, avans d'entrar en matèria, explica la significació de la seva obra fent una xardorosa defensa dels parlars locals, a quins tant deu agrahir la llengua francesa, puig que a costas d'ells ha pogut enriqueixre y avuy encara li poden proporcionar una pila de noms ben hermosos que no té y que deu enmatllevar a llenguas extranyas quan se'n té de servir, segons demostra en alguns exemples.

Ans d'entrar en matèria, posa en clar també la tan debatuda qüestió de si'l Comtat de Nissa, ètnicament, pertany a Italia o a Fransa. Els noms de pobles, montanyas, rius, etc., que generalment s'escriuen en italià, l'han fet pendre a alguns qu'estudian en els llibres y no en la naturalesa, com a un tros després de la mare patria italiana, mes en Devoluy, destrueix aqueixa falsa creensa donantnos els noms en la llengua del pais y fentnos veure que'ls noms italians conservats en las cartas geogràfiques no son més que una deixa de l'antiga dominació italiana. Aixís la *Chiusa della Spelonca-Nera*, al pais l'anomenan *Clusa de Balma Negra* o *Bauma Negra*; *Granges de Venchelle*, *Granges de l'Avenquet* (*petit avenc*); el riu *Oglione*, d'*Ali-*

gona, y aixís en tot, com si'ls francesos, diu en Devoluy, donessim a la perduda ciutat de *Thionville* el nom alemany de *Diedenhofen*. Quelcòm de semblant, més ben dit igual, ens passa als catalans quan inconscientment dihem *Perpignan* per *Perpinyà*; *Banyuls-sur-Mer* per *Banyuls de Mar*; *Alghero* per l'*Alguer*; *Alicante* per *Alacant*; *Torre Vieja* per *Torrevela*, y fins *Sant Baudili* per *Sant Boy*, y molts y molts d'altres que veyem canviats sobre'l mapa.

Aixís, donchs, revindicant la llengua del pais, en Devoluy classifica'l dialecte Nissart com a una rama de la extensa y glòria llengua d'Oc, y la terra de Nissa, com a part integrant de la Provença, la dita *Terra Nova de Provença*, aixís mateix anomenada pels passats. Aquesta idea, qu'es la qu'està d'acort ab la etnografia, fou defensada pel propi Cavour, ab un brillant discurs, a la Cambra dels Diputats de Turin durant la sessió del 26 de Maig de 1860.

Una curiositat remarcable pera nosaltres ens ofereix aquesta obra, y es el gran nombre de noms catalans que conté y ab els quals se designan montanyas, promontoris, rius, etc., etc., del Comtat de Nissa. Això ve a reforsar més y més lo dit per alguns de que quan la marina de guerra aragonesa era mestressa del Mediterrà y nostras naus mercants visitavan tots els ports d'una banda y altra del nostre mar fins al punt de que podia dirse que'l Mediterrà era el *llach d'Aragó*, tot en aquest mar era nomenat en català y ab aquests noms se feyan entendre nostres mariners desde Tànger a Athenas, y desde'l golf de Venecia a Alexandria.

Vegi'l lector ab una senzilla ullada quants noms catalans ens ofereix la toponomàstica nissarda.

Abric o *Abrig*, lloch abrigat dels temporals o escalfat pel sol.

Adré, solell, terra de cara al sol, al revés d'ubach.

Aigo, aygua; *Aigo-vers*, aresta que descomparteix las ayguas; *Aigo-pendent*; *Aigua*, *Aiganera*, *Aigaversa*.

Aire, ayre.

Amoras, (las) lloch plantat de moreras.

Arenas, (las) *Areniera*, *Arenasses*, platjas arenosas.

Albareda, *Albarea*, *Albera*, *Albaret*, lloch plantat d'albas o àubens.

Alp, *Aup*, montanya de pasturatje.

Antar, *L'Antaret*, (*Coll del Antaret*) altar petit.

Avellanié, *Avellanet*, avellaner, *La Vellané*.

Avenc, *Avenquet*, *Gorges del Avenquet*.

Balma, *Balmeta*, *Bauma*, *Baumeta*, *Bal-massa*, cova, profundetat del terror.

Bassera, aygua entollada.

Bals, *Baus*, roquer escarpat, bals, abals.

Bec, punta de promontori.

Beure, *beure*; *Bevera*, beurada pels moltons.

Blau, Gourg-blau, gorch blau.
Borda, Las Bordinas, masia, casa forenca: ben viu en moltes parts de Catalunya.
Brau, los braus, bous, braus.
Cabanal, lloch o agrupació de cabanas.
Cagarello, Les Cagarelles, terra fangosa que s'esllavissa.
Caire, angle d'un cingle, cayre. (*Caire gros, caire petit, cairons*.)
Calanc, escarpament espadat.
Calmeta, calma, plana sobre una muntanya; en castellà *meseta*.
Cap, cau, cap; Cap Ferrat.
Castellar, castell fort.
Cengle, cingle, cingle.
Clap, clap de pedra, d'herba, d'arenas, etc.
Clapissa, clapiera.
Claus, Les Claus, las claus, punt estratègic.
Clot, clot, fondo.
Clusa, clúa, pas estret.
Conca, las concas, lo conquest, conca, fondalada.
Devens, devesa, lloch de pasturatge.
Dona, Collet de las Donas.
Dragoniera, roca o lloch de dragons.
Eissart, issart, terra conreuhada de fresch.
Embul, remoli d'aygua, gorja.
Erc, erch, roquer, ert o erch, espadat y sech.
Fades, Les Fades, rocas conegudas ab aquest nom.
Faisses, les faisses, La Faissa d'Adea, Fais-salanga, faixas de terra.
Fem, femousa, lloch de fems.
Fen, fench.
Fer, fer, espantós, incult.
Friligole, Pas de Friligola, farigola.
Font, Font Santa, Font Freia, fonts.
Fourmigue, Punta de Peire Fourmigue.
Gardiola, guardiola, gardivola, guardiola.
Ginestiere, ginestera.
Gourg, gourg-blau, gorch blau.
Grau, engrau, grau, escala, talls a la roca.
Jas, jas o jassa.
Miral, Riu del Miral, del Mirall.
Negre, Costa Negra, Balma-negra, Roubi-nes negres, Peire negra, llocs de la costa.

Ort, Ortas, hort, hortas.
Oustal, Collet de l'Oustal, l'Oustalet.
Pelenc, pelen, pelissó, pelench.
Pennas, Cima de las Pennas, (penyas) avuy encara viu també a Catalunya. (La Penna, a Poblet.)
Planas, Las Planas, La Planastra.
Pujade, La Pujade.
Prat, pradet, prat.
Pugel, puig petit.
Ranc, roca escarpada, ranch.
Rumeguera, lloch de romagueras.
Roure, roure.
Salvia, salvia.
Serre, la serre, le serret, cresta de muntanya.
Sistre, sistre, agromollat de palets y ciment natural en las lluecas.
Teule, Taulissa, La Teulera, lloch de la costa.
Torracha, torratxa.
Ubach, les ubagues, aubach o ubach, vesant oposada al mitj dia. Las Ubagas.
Valla, Vallat des Avellaniers.
Verneda, verneda, lloch plantat de verns.
Vilar, grupo de masias.
 Me sembla que ab aquesta senzilla espigolada n'hi ha prou pera que'l lector se fassi càrrech de la gran importancia que un temps tingué, y té encara avuy, la llengua catalana a lo llarch de la platja mediterrania. Ditxosos temps aquells en qu'era coneguda per tot el Mediterrà y estimada de tots els pobles y no perseguida y ultrajada com avuy per qui no la comprén ni la podrà comprendre may, perque viu allunyat de tota civilisació europea. Benvingudas sian obras com las d'en Peire Devoluy, el distingit poeta y filòlech provensal, que'ns portan a la memoria tan agradables recorts y'ns encoratjan pera seguir avant en la tasca de resurrecció y reivindicació de nostra llengua, un temps regna del Mediterrà, vibrant, clara, riallera, enèrgica y lluminosa com nostras platjas, y que viura mentres onegi la mar que besa las terras que la parlan.

JOSEPH ALADERN

GERMINAL

Dona, segueixme:
 irém al cim del més altiu turó,
 ahont creixi'l lliri,
 ahont no hi neixin gatasas ni escardots,
 ahont may se senti
 de las petjadas d'home la remor...
 No tinguis por que vinguin, tots son febles,
 y allà no més poden pujarhi'ls forts.

La cima es alta:
 però, què hi fa! Quan hi serém, quín goig!
 Un cel més ample,
 més pur, més blau ens cubrirà a tots dos.
 Vina y segueixme:
 irém amunt, com més amunt mellor,
 y allà'ls dos sols, gaudint la vida lliure,
 darém de rassa nova la llevar.

R. DEL RÍO Y DOMINGO

L'APARICIÓ

PER JEAN LORRAIN.

¿Son d'un quènto de la velluria o bé d'un somni de ma infantesa, la decoració y'ls personatjes que's redressan ara al devant meu y m'atrauen ab forsa desconeguda? No ho sé pas. Lo que sí puch dir es que la obsessió va creixent fins a tal punt, que'm produheix un malestar extrany, inexplicable: y que sense poder precisar en quin llibre de llegendas, o en quin recull de quèntos de fadas he vist la enlluernadora y misteriosa imatge, el seu recort m'embolcalla persistent a totes horas, y'm trobo dins d'un bosch molt fosch y sobre tot molt alt, altíssim, grandíós com una catedral, ab socas de gegantinas albas, polidas y allisadas com pilastras, ab clapas d'abets formidables, quin brancám revellit lluhenteja tant de nit com de dia, acaronat per un somniós clar de lluna.

Quin bosch més extrany! Els passos no hi fan cap remor: en las buydors dels tronchs y en la pinassa que l'encatifa, no hi somriu ni una flor, ni un bri de molsa. Sols de tant en tant sembla veures, entre mitj dels arbres, la flamarada blavenca d'alguna flor monstruosa, o bé la resplandor rohenta d'algún matoll infernal, cremant dins de la calma profunda y alarmadora de la boscuria; mes quan un hi es ben aprop, s'adona de que no es altra cosa que un esqueix de llum caygut de las frondositats impenetrables de las voltas, o un tros d'escorxa granelluda, tacada d'or pèr un raig de sol; y tot esdevé blau dins d'aquest bosch de somni y de silenci, però d'un silenci tan gran, que l'ausencia complerta de la sonoritat vos omple de temensas, vos angoixa y aclapara.

—

Ja feya una pila d'horas que'l Princep hi caminava per dintre d'aquell bosch. Però còm hi havia entrat? Ni ell mateix ho sabia. Sols se recordava de que havia arribat al cap d'avall del parch de son palau, seguint a un aucell que saltironava de branca en branca, botant d'un arbre al altre.

Atret pels refilets, caygué en la seducció del ensomni (y aixó que no hi era pas gens inclinat) y's trobá fora dels reixats del parch, y tot seguit a dintre d'aquell bosch blavench y silenciós, qu'encara no havia vist may ab

tot y concixe sas terras pam a pam ben bé a més de vint horas al voltant, donchs era cavaller incansable y gran cassador de singlars. L'aucell havia desaparegut; dintre del bosch no se'n hi sentia refilet pas cap; sols hi regnava la calma ombrívola y profunda, y aquest gran silenci havia en un principi tranquilisat al Princep, donchs lo més propi de las boscurias encantadas era l'aparició de peus nusos demunt de la molsa, o sentir argentins sorolls de rialladas, músicas llunyanas y veus insidiosas y jovenivolas. Al peu de las socas gegantinas, espayadas las unas de las altrás com las columnas d'un temple, no s'hi veyá ni ohia res de tot aixó. A la llarga, aquella mateixa simetria dels arbres va espantarlo, y aquella gran calma va acabar per corpendrel, essentli com li era aquella solitud completament desconeguda.

Com una inmensa madrépora, ella havia brollat tot de cop devant seu: en aixó hi havia quelcóm de sortilegi y de deliri, y la boscuria devia ésser grandiosa, abarquant una extensió de terras incalculable, donchs feya una pila d'horas que caminava aclaparat per la calma espantosa d'aquell bosch sens aucells, de fullatjes inmòvils y en el que la vida de las savas semblava haverse petrificat, donchs el vent no cantava a través del brancám, ni cap bosquèter asclava llenya entre'ls rebolls de las grans arrels. El bosch era desert, y l'angoixa d'aquell abandon era tal, que'l Princep s'hauria estimat més el perill de qualsevolga mal encontre que aquella solitud extranya y desesperadora.

Y al mateix temps que un terror creixent li comensava a mullar las galtas d'una suhor freda, una figura's redressá tot de cop al seu devant: un cap ple d'angunia, trist y xardorós, uns ulls que flamejants y buyts reflectian una aflicció infinida, una cara magra y descarnada, traspuhant, sobre tot en las comisuras crispadas dels llabis, una expressió indefinible de sufriment y de pietat.

Una corona d'espinas—la mateixa corona que'ls pintors religiosos trenan al voltant del front del Salvador—s'irradiava darrera d'ella, gegantina; y demunt d'aquest nimbus lilit, la cara, tota solcada de llàgrimas, s'hi enquadrava com una hostia ab grogors de morta, però de morta benhaurada, donchs un inexplicable éxtasis transfigurava tot el

rostre delicat de la dolorosa aparició. Se mantenia dreta sobre'l fons blau-fosch d'una clapa d'abets, y ab una mà tremolosa de defalliment, estrenyia, apoyantla en sa vestidura y en el lloch del cor, una garba d'escardots de mar, d'un blau pàlit, quinas fullas grises eren totes tacadas de sanch; y tot el seu rostre de condemnada a mort resplandia dintre la corona d'espinas, com animat per una flama blavenca, de la blavor mateixa ab que ubriagava'l brill de sos ulls hermosos.

El Princep s'havia aturat, corprés, enlluhernat, espahordit, y ensemps encisat.

Alashoras ab una veu grave y profunda, l'aparició parlà:

—Tu no'm coneixes: ets encara massa jove per'haverme trobat en ton camí. Els que m'han conegut, aquells, ¡ay! no s'erran pas y no tinch necessitat de presentarme devant d'ells ab tot el meu esplendor trist y fastuós, pera véurels com cauhen tot seguit a mos genolls y com m'imploran, els pobres, ab crits de nín y ab plors de dona. Jo soch la Guardiana d'aquest bosch, jo sola puch fer-ten surtir, tornarte a la vida, al món, a tot alló que no es ilusió, que no es deliri, desengany ni enlluhernament. Jo tinch més de deu mil anys, però no envelliré may: la sanch de mas feridas me mantindrà sempre jove. El meu nom es El Dolor.—

El Princep instintivament s'havia agenollat, beventse ab la mirada aquella figura extraordinària de dona que tenia al devant, quins peus descalços semblava que no tocavan la terra.

Alashoras ella, posant en el front del Princep sa mà delicada, que pesava espantosa-ment, va dirli:

—Tu fins ignoras el nom del bosch ahont t'ha portat l'aucell captayre, perque tu no has entrat aquí ni seguint las petjadas del Amor, ni las de la Jovenesa, sinó que per distracció has cedit al sortilegi; y per distracció també, encara puch salvarte. Ets dintre del bosch del Ensomni. Aquestas grans boscurias de silenci, quina Augusta tranquil·litat t'espanta, las anyorarás, per'xó, tota ta vida. Llur recort te seguirà ab recansa fins al teu ultim dia, y ab tot, pots benehir l'haverme trobat, donchs si s'hagués esmunyit tan sols una hora més, podias haverthi adormit per sempre.

Quants n'he despertat, en mas caminadas inquietas, que sense mi s'haurien enfonzat en la dormida eterna! Per'alguns he arribat massa tart, pero després—tinch de dirtho—moltes voltas, per pietat, els deixava que dormissin, donchs me feyan compassió'ls seus pobres rostres, transfigurats pel reflex del ensomni; y aprop d'aquests he dubtat al véurels tan ditxosos en la immobilitat de sas fantasias, y he seguit el meu camí sens apoyar el dit sobre sas parpellas closas, tement per ells las crudeldats del pervindre.—

Y'l Dolor, ab una veu tota molla de tendresa, va afegir:

—Peró ja se't tancan els ulls cansats, pobre nín! Contestam, fes un esforç: ¿estàs decidit a seguirme? Encara puch salvarte, però no puch tornarte a la realitat sense punxentas engunias. ¿Estàs decidit a sufrir?—

Y veyent al Princep tremolant de por y cercant, ab el cap baix y sense trobarla, una paraula per respondre, encara li va dir:

—No t'espantis, que jo no soch una aparició qualsevol, vinguda pera ferte veßsar llágrimas, sinó que soch la realitat mateixa de la vida. El meu nom es el Dolor, y no he volgut pas aterroritzarte ab mentidas, pobre mortal! Aquest bosch de misteri es molt més poblat de lo que tu't pensas: mira!—

Y la figura blavenca va estendre'l bras ab un gran gest, y las profunditats de la boscuria resplandiren tot de sobte, ab clarors tètrics y esmortuhidas; y, barrejats ab l'evori dels ossos y dels cranis, cossos que tant podian ésser homes adormits com cadavres inmvils van apareixe entre mitj del brancam espès; y'l bosch del Ensomni's va tornar, per espay d'uns quants minuts, una gran cripta mortuoria.

El Princep s'alsá depressa, dihent ab veu feble:

—Empórtatem, empórtatem; ja't seguiré, fantasma compassiu, perque jo no puch soportar pas més las visions sinistras que brollan a ta veu!—

Y'l Dolor, ab una pietat inmensa en sos ulls plens de llágrimas, va contestarli:

—Y ab els peus tots sangnants, las palmas de las mans foradadas per claus, y la carn plena de llagas ¿no't queixarás?—

Y havent el Princep fet signe que no,—Vina!—li digué'l Dolor, agafantlo per una mà

LA HUMANITAT D'AVUY Y LA DE DEMÀ

y enduhentsel a través de las clarors y de las ombras qu'escampavan y projectavan las socas de las albas y'l brancám dels abets. Però ell ja no se la escoltava: s'havia aturat, ab mirada estàtica, pera contemplarlas lluminosas formas de donas qu'havian brollat de sobte en las cimas dels arbres. Semblavan donzellas penjadas y acotxadas ab els plechs de llurs grans alas, entre las brancas y'ls fullatjes, poblant las voltas més altas del bosch, y llurs vestiduras volejantas clapejavan las verdors com blanquissims caramells de gebre.

—Son els Somnis—barboteja misteriosament el Dolor, posantse un dit demunt dels llabris.—No'ls despertis pas.—

Peró, entre mitj dels ramatjes, s'hi senti corre, molt amunt, una melodiosa esgarri-fansa d'alas, y alashoras, ab els ulls afollats, fits en las atrayentas figuras, sense ni tan sols fer esment de que quasi totas semblavan mortas, ab llurs parpellas esblaymadas y llurs caras de cera, com reculadas entre'l replegament de llurs alas d'ombra; sense veure, per fi, que n'hi havia algunas de rostre tot verdós y contret per ganyotas horribles, qu'amagavan sas caras de vella dessota d'alas membranosas de rata-pinyada, el Princep, cayent tot de cop en una mena d'èxtasis maravellós, va desferse de las mans del Dolor, y agenollantse a sos peus, sobre l'herba, li digué ab veu sonmiosa y ofegada:

—Vesten, que'm fa por aquesta vestidura que portas, tota plena de sanch; vesten, que'm fan por els teus ulls de boja, tots cremats per las llàgrimas; vesten que tinch desitjos d'adormirme; vesten... vesten!... —

Y'l Dolor, resignat un cop més, va emprendre'l seu camí a través de la gran boscu-ria, de la qual n'es Guardià.

Traducció de

- Qu'es trista la humanitat d'avuy!
- Si, qué trista, però qué degenerada!
- No hi há remey pera'l seu mal.
- N'hi há, però'ls homes no volen cercar-lo. No més trevallen pel fi material.
- No senten amor pel proxim.
- No més l'odi'ls guia desde que naixen.
- No més els alenta l'esperit de discordia.
- Menjan per gula, no pera viure y cumplir l'alta missió que tenen en la vida.
- Estiman per luxuria: l'amor pur y bon-dadós que surt de l'ànima, qué pochs el senten!
- Trevallen pera ésser rics, per'acaparar explotant al seu semblant: may per dever.
- Y una humanitat que no més odia, que no sent l'amor ni frueix la vera vida ¿vol salvarse?
- No té pas salvació possible!
- Pobra humanitat!—

Mes, enfront de la humanitat que cau, se'n aixeca un'altra plena de vida y de bondat que ve a substituhirla; al costat del casal antich de la societat decadenta, s'hi basteix l'edifici de la societat moderna, sentat en més amplas bases d'humanisme: en el treball y en la educació.

En ell, l'home modern que desitja la llibertat, s'hi regenera y viu la vera vida de germanor, de veritat, de Natura.

Els fanatismes del antigors aferran al home modern pera pervertirlo: mes ell triomfa de tots sos enemichs, y va dretament al fi proposat, per carreteras amplas y espayosas.

Oh, qué gran la veig la humanitat vinenta! Ella será la bona, la pura, la santa, la perfecta, la mereixedora d'un regnat etern de Justicia!

OLAGUER MASSIP

NOVAS

A la societat «Catalunya Federal» venen celebrantshi una serie de conferencias molt importants. El dia 6 del corrent hi disertà'l doctor Martí y Julià sobre'l tema «Nacionalisme y Autonomisme», y darrerament en Rafel Folch y Capdevila hi desenrotllà varias ideas combatent ab molta lògica la mania de fer grans Estats en perjudici de las llibertats individuals. Un y altre foren molt aplaudits, havent assistit a las conferencias un públich nombrós, entre'l que hi abundavan els catalanistas, als que «Catalunya Federal» havia invitat preferentment ab tot y ésser las vetlladas de carácter públich.

Publicacions rebudas:

Cartell dels Jochs Florals de Girona, pera els que s'ofereixen dos premis ordinaris y tretze d'extraordinaris. Els treballs deurán enviarse al secretari del jurat (Pujada de Sant Martí, 2, 3.er, 2.ª), avans del dia 10 d'oc-

tubre vinent. El jurat calificador estarà compost pels senyors: Francesch Matheu, president; Joseph Franquet y Serra, Joaquim Fabrellas, Francisco Viver, pbre., vocals; y Prudenci Bertrana, secretari.

Colegi de Sant Jordi. Prospective pera'l vinent curs, detallantse las ventatjas de las escoles catalanas en nostra terra, y ls bons resultats fins ara obtinguts en el dit colégi, en el que s'hi procura donar una ensenyansa lògica y pràctica, atenentse al perfeccionament de la cultura individual ensemps que a trevallar per la dignitat de Catalunya.

Gent Nova. Aquest valent setmanari catalanista que veu la llum a Badalona, ha publicat ab motiu de la festa major de dita ciutat un important número extraordinari en el que s'hi llegeixen hermosos treballs literaris y de propaganda autonomista deguts a escriptors tan reputats com Estrany, Martí y Julià, Borri y Fontestà, Folch y Torres, Marsans, Pujol, etc., figurantshi també de nostres estimats companys de redacció Pompeyus Gener y Antón Busquets y Punset.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any..	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.